

ՏԵՉԵԿԱՏՈՒ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հ.Բ.ԸՄԻՈՒԹԵԼԷՆ ԳԼՃԻՐԷԻ ՄԱՍՆԱԺՈՉՈՎՅԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԾԱՂԿՈՅԸ

ԼԵՒՈՆ Ա. ԿՈԿԱՆԵԱՆ

(11 տարեկան)

ՈՐԴԻՆ ՏԵՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ
ԱՐՄԵՆԱԿ ԿՈԿԱՆԵԱՆՆԵՐՈՒ

ՊԵՐՃ Պ. ՖԷՐԷՃԵԱՆ

(4 տարեկան)

ՈՐԴԻՆ ԱՐԺ, ՏԵՐ ՊԵՏՐՈՍ ՔԶՅ.
ԵՒ ԵՐԷՑՈՒՀԻ ՖԷՐԷՃԵԱՆՆԵՐՈՒ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

էջ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Ծաղկոյր	73
Բովանդակութիւն	74
Ազգապահպանումի մեր նիւթերը — Ս. Շ.	75
Ընդունելութիւն Ն. Ս. Ոծութիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա.	
Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի	77
Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեանքն ու Դործը	79
Ազգապահպանման ջանքեր Սփիւռքի մէջ	81
Կես Միլիոնի Հանգանակութիւնը սկսած Ամերիկայի մէջ	83
Հայ Կիւնը Բարեգործականի Դրօշին տակ	84
Հայրենի Աշխարհ	85
Գլաձորի Հայկական Համալսարանի 675-ամեակի առիթով — Ս.	87
Մայր եւ Մայրենի Լեզու — ԷԼԻԶ Դ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ	89
Բարեգործութիւնը որպէս Առաքինութիւն — ՅՈՎՀ. ԱԻԱԳԵԱՆ	91
Հրաչեայ Յ. Անառեան — Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ԱԿԻՆԵԱՆ	93
Բարի Սամարացիք — ԺԱՆ ԷՔԱՐ	94
Յոբէլինական Տարւոյ Նոր Անդամներ	95
Հարցումներ Բարեգործականի Կեանքին ու գործունէութեան մասին	96
Սրախագէտ Սաներ	96

ԱԶԳԱՊԱՅՊԱՆՈՒՄԻ ՄԵՐ ՃԻԳԵՐԸ

Ներկայիս սփիւռքի հայրենասէր հայութեան ազգային միակ մտահոգութիւնը նոր սերունդի ձուլման, ուժացման կամ ապազգայնացման տխուր հարցն է:

Յրուած աշխարհի ամէն կողմերը, դատապարտուած իր նոր միջավայրին յարմարուելու, հարկադրուած իր առօրեայ ապրուստը ճարելու համար հիււրընկալ երկրի լեզուն, բարքերն ու սովորութիւնները, մէկ խօսքով՝ մշակութիւնը որդեգրելու, մեր նոր սերունդը, իր ստացած ազգային և կրօնական անբաւարար դաստիարակութեամբ կ'ենթարկուի հոսանքին, կը մղուի դէպի ուժացում, դէպի ապազգայնացում:

Մաքառելու համար համազգային այս աղէտին դէմ, որ կը սպառնայ հայ գաղթաշխարհի գոյութեան, իւրաքանչիւր գիտակից հայ պէտք է զօրաշարժի ենթարկէ իր ուժերը, իր բարեկամեցողութիւնը, իր կամքը, բերելու համար իր նիւթական և մանաւանդ բարոյական օժանդակութեան բաժինը այն մեծ աշխատանքին, որ Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միութեան առաջնորդութեամբ կը տարուի մեծապայքային գետնի վրայ, ամէն տեղ, Հին թէ Նոր Աշխարհի, Մերձաւոր թէ Հեռաւոր Արեւելքի այն բոլոր շրջաններուն մէջ, ուր հայութիւնը ծուարած կ'ապրի դեռ, պահել-պահպանելով իր ազգային ժառանգութիւնները, իր սեպհական հայադրոշմ կենցաղը:

Վասնզի, ինչպէս յորելինական հանդիսութեանց առթիւ ալ յայտարարեցինք, կը հաւատանք հայ մշակոյթին կատարելիք բարերար և կենսագործող դերին, և այս պատճառաւ ալ կ'ուզենք փոխանձել զայն մեր յաջորդ սերունդներուն: Հայ Մշակոյթը — մեր լեզուն, մեր եկեղեցին, մեր գրականութիւնն ու արուեստը — որ մեր ժողովուրդի հանճարեղ ստեղծագործութեանց ամբողջութիւնը կը կազմէ, սխիւտ և անպայման կեդրով փոխանցուի մեր նոր սերունդներուն, որպէսզի անոնք գինուած մեր հայրերու հաւատքով, ոգիով և հայրենավառ զգացումներով, տոկան ու պայքարին, կարենալ պահպանելու համար իրենց տոհմային ինքնութիւնը, ցեղային նկարագիրը և ազգային դիմագիծը՝ ասպնջական այս երկիրներու մէջ:

Այս նպատակաւ է որ Հ. Բ. Ը: Միութիւնը իր կազմակերպութեան ամբողջական ցանցովը այսօր լծուած է պայքարելու համար ապազգայնացման վտանգին դէմ, իր վարժարաններով, երիտասարդական կազմակերպութիւններով, մշակութային և մարզական ակումբներով, հրատարակչական ձեռնարկներով, մայրենի լեզուի դասընթացներով, ազգային դպրավանքերու ինչպէս և հազարաւոր հայ ուսանողներու ըրած նիւթական և բարոյական օժանդակութեամբ, և վերջապէս յորելինական տարւոյ առթիւ հրապարակ նետած կիսմիլիոն ջուլաբի հանգանակութեամբ, որ ամբողջապէս պիտի յատկացուի գաղութային կարիքներու, իւրաքանչիւր շրջանի ազգապահպանման պայքարին ուժեղացման, այլ խօսքով հայապահպանման մեծ և նուիրական գործին: Որպէսզի հայը հայ մնայ սփիւռքի մէջ, հայ ոսկեղնիկը իշխէ հայ ընտանիական յարկին տակ, և հայ հաւատքին հոյակապ արտայայտութիւնը ե-

ղող հայոց եկեղեցւոյ նուիրական կամարներուն տակ, մեր պապերը, մեր զաւակներն ու թոռները աղօթեն իրենց հարազատ լեզուովը:

Ինչպէս Ամերիկայի, ինչպէս Ֆրանսայի կամ Լիբանանի, նոյնպէս և հոս իր օրրանին Եգիպտոսի մէջ ալ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, հաւատարիմ իր հիմնական սկզբունքին, անշեղօրէն կը հետապնդէ ազգապահպանման ծրագիրը, և այս պատճառաւ ալ հրապարակ իջած է, հիմնելու համար իր Ակումբ-Մարզարանը, որ ժամադրաւայրը պիտի հանդիսանայ հայ երիտասարդութեան, հայ ժողովուրդին: Հողամասը որ 6,000 քառակուսի մէթր տարածութեամբ, Հելիոպոլսոյ շատ կեդրոնական մէկ մասին մէջ, 30,000 եգիպտ. ոսկիի փոխարէն արդէն գնուած է. ի մօտոյ պիտի յարգարուի և շինութեանց ձեռնարկուի: Միութեան Գանիթէի Յիսնամեայ Յոբելեանի Կեդրոնական Յանձնախումբը, որ կը գործէ Գաղութիւն ամենէն յարգուած և սիրուած ազգայիններէն և Բարեգործականի հաւատաւոր անդամներէն Տիար Աւետիս Զազընեանի նախագահութեան տակ, պիտի իրականացնէ առաջադրուած ծրագիրը՝ Ակումբ-Մարզարանի շինութիւնը: Վերոյիշեալ Յանձնախումբը, որուն կ'անդամակցին նաև գաղութէն նոյնքան սիրուած և յարգուած դէմքեր, բոլորն ալ Միութեանս Վեթերաններ կամ գործօն անդամներ, հաճոյքով և խանդավառութեամբ իրենց աջակցութեան բաժինը կը բերեն, վասնզի իրենց գիտակից հայու խղմօսանքն ու ազգային մտահոգութիւնը կը մղէ զիրենք լծուելու ապագայացման եւ ուժացման դեմ համազգային պայքարին, որուն զրօշակիրը կը հանդիսանայ մեր հզօր Միութիւնը՝ ինչպէս Սփիւռքի ամէն կողմը, նոյնպէս և հոս՝ Եգիպտոսի մէջ, և որ իր Կրթական (Հելիոպոլսոյ Նուպարեան և Կիրակնօրեայ) և Մարզական (Հ. Մ. Ը. Մ.-Նուպար) օժանդակութիւններովը հանրածանօթ, պիտի հիմնէ նաև իր Ակումբ-Մարզարանը, Մշակոյթի նոր և կենսունակ վառարան մը, և պիտի աշխատի իր շուրջը համախմբելու Գահիրէի հայութեան երեսասարդ զանգուածը մասնաւորապէս, անոր փոխանցելու համար մեր մշակոյթի զանաւոր, որպէսզի ան, այս հիւրընկալ ափերուն վրայ, մեր ցեղին գոյութիւնը տեսականացնէ, մեր պապերուն ոգիովն ու առաքինութիւններովը:

Ս. Շ.

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՅԻՍՆԱՄԵԱՅ ՅՈԲԵԼԵԱՆԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՅԱՆՅՆԱԽՈՒՄԲ

Տեսա՛ք Աւետիս Զազընեան նախագահ

- » Պերն Դանիէլեան, փոխ-նախագահ
- » Թորգոմ Կարիպեան, Ասեմադպիր
- » Զօհրապ Մաղապեան, Փոխ-Ասեմադպիր
- » Արմենակ Կոկանեան, Դանձապահ
- » Արապէս Մեսրոբեան, Խորհրդական
- » Կարպիս Շալեան »
- » Յակոբ Զայլաֆեան »
- » Տիգրան »
- » Մարտիրոս Պալանեան »
- » Հելոն Տանեան »
- » Զայրմայր Քեօբեան »

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ

Ն. Ս. ՕՇՈՒԹԻՒՆ Տ. Տ. ՎԱԶԳԷՆ Ա.
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԵԱՆ ՓԱՐԻՋԻ ԴՐԱՍԵՆԵԱԿԻՆ ԵՒ
ՆՈՒՊԱՐԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻՆ ՄԷՁ

—*—

Վեհափառ Հայրապետին խօսքը (Շարունակութիւն Տեղեկատուի 3րդ թիւին)

«Զաւիագանց յուզուած եմ, ըսաւ Վեհափառը, լսելով ձեր բոլորին ջերմ խօսքերը և մաղթանքները, ուղղուած անձիս և մանաւանդ ուղղուած՝ մեր Ս. Հաւատքի դարագոր և յաւիտենական կեդրոն Ս. Էջմիածնի, մեր ժողովուրդին և մեր Մայր Երկրին:»

Այս բոլոր արտայայտութիւնները որ կ'ըլլան չուրջս՝ առաջին օրէն որ շուրջ դրի արտասահման և այս սեղանին շուրջը, բոլորը միասին կը կազմեն «փունջ մը աղնիւ մտածումներու և զգացումներու, որոնք կը բխին մեր «ժողովուրդի հարազատ դաւաններուն հոգիին ջերմութենէն: Այս փունջը պիտի տանինք մեզի հետ՝ իրեւ անմոռանալի յիշատակ՝ ո՛չ միայն մեզի, այլ «Երկրի Հայութեան համար, որովհետեւ պիտի լսօսինք և մասնակից ընենք մեր բոլոր հաւատացեալները այն հոգեկան միութարութեանց, զորս ապրեցանք ձեր մէջ, այս անմոռանալի օրերու ընթացքին, այս անմոռանալի սեղաններուն շուրջը:

«Իսկապէս ինքզինքս շատ երջանիկ և բախտաւոր կը զգամ, և ամէն բանէ առաջ գոհութիւն կուտամ Աստուծոյ, որ զիմ արժանի ըրաւ ուրախութեան պահերը ապրելու:»

«Այս ուրախութեանց կարգին կարելոր տեղ մը կը գրաւէ Հ. Բ. Ը. Միութեան սիրոյ, նուիրումի և մեզի ու Մայր Աթոռի աջակից և նեցուկ ըլլալու պատրաստակամութիւնը: Եւ ասիկա առաջին օրէն մեր ընտրութեան ընթացքին և յետոյ, այն օրերուն՝ երբ Էջմիածին կը գտնուէին ձեր կեդրոնական վարչութեան ներկայացուցիչները, որոնց կարգին, պ. Սմաթեան: «Յետոյ, ընտրութենէն ետք, այն նամակները զորս ստացանք Կեդր. Վարչութեան յարգելի նախագահ Ա. Մանուկեանի կողմէ: Երբ կարդացի պ. Ա. Մանուկեանի երկար, իմաստուն և ջերմ նամակը՝ ուղղուած մեզի, Նոյեմբերի մէջ, ինձ համար կարծես թէ լոյսի և նոր հնարաւորութեանց սքանչելի, «նոյնիսկ առասպելական դուռ մը բացուեցաւ, որուն չէի սպասեր նոյնիսկ, «Վատահ էի, թէ Հ. Բ. Ը. Միութիւնը հայ եկեղեցւոյ բարեկամ և նեցուկ է «Էջմիածնի, բայց անկեղծօրէն՝ չէի ենթադրեր որ ձեր երիտասարդ նախագահը նոյնքան հարազատութեամբ կը մօտենայ Մայր Աթոռին և ճիշդ կերպով կ'ըմբռնէ մեր կացութիւնը հազարաւոր քիլոմետր հեռուէն, առանց տեսած ըլլալու Մայր երկիրը և Էջմիածինը: Այս ալ հրաշք մըն է, Միութեան ոգիէն բխող: Այն Միութիւնը, այն տիեզերական եղբայրութիւնը որ ստեղծած են Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, ճշմարտութիւն է, և այս գործնական կերպով՝ դրա-

«Կան ապացոյցը կը տեսնենք այդ եղբայրական և հայկական միութեան իրաւ-
«կանութեան: Եւ անշուշտ ասիկա բարոյական յաղթանակ մըն է և գերա-
«գոյն գրաւական մը՝ մեր ժողովուրդին ձեռքը, որ այս բարոյական ուժը
«պիտի գիտնանք լաւագոյնս օգտագործել անոր պտուղները առաւելաւ չա-
«փով ճաշակելու, յոգուտ և ի փառս Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ և հայ ժողո-
վուրդին:

«Երջանիկ եմ որ թէեւ այն պահուն՝ երբ Հ. Բ. Լ. Միութիւնը կը ծնէր ես
«էլի ծնած, բայց այսօր երբ Հ. Բ. Լ. Միութիւնը իր յիմնամակը կը տօնէ
և կ'ապրի, իմ ալ կեանքիս սկիզբն է՝ իբրեւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոս:

«Թէեւ աշխարհագրական կերպով հեռու, բայց միշտ սրտով մօտ պիտի
«զգանք ինքզինքնիս, և մեր ճամբաները միասին պիտի ընթանան: Կը մաղ-
«թեմ որ մեր գործակցութիւնը, Հ. Բ. Լ. Միութեան և Էջմիածնի միջեւ,
«ըլլայ աւելի սերտ և հիմնական և պտղաւատ:

«Անգամ մըն ալ խոր շնորհակալութիւնս և գնահատանքս կը յայտնեմ
«ձեր բոլորին, ձեր վարչութեան պատուական անդամներուն, իմ գնահատան-
«քըս կը յայտնեմ պ. Սմարեանի, որ կը ներկայացնէ հոս Կեդր. Վարչու-
«թիւնը և որ իր վերադարձին մեր գնահատանքը և սիրոյ զգացումներուն
«թարգմանը պիտի ըլլայ Կեդր. Վարչութեան միւս անդամներուն և անոր սի-
«ւրելի նախագահին մօտ:

«Արտասահմանի հայութիւնը պահպանելով մեծագոյն օգնութիւնը բրած
«կ'ըլլանք Մայր Հայրենիքին: Հ. Բ. Լ. Միութիւնը ազգը ազգ պահելով՝
«իր հիմնական գործը կը կատարէ իր հիմնարկութեան թուականէն ի վեր,
«տարբեր կացութեան և պայմաններու մէջ: Ժամանակի ընթացքին անոր
«գործունէութիւնը հիմնական փոփոխութեանց ենթարկուեցաւ: Այսօր ալ մեր
«ժողովուրդը կը գտնուի սուր կարիքներու առջեւ: Վստահ եմ որ այսօր
«եկեղեցւոյ կազմակերպութեան միջոցով Հ. Բ. Լ. Միութիւնը պիտի օժան-
«դակէ այդ սուր կարիքներուն»:

«Ուրախութիւնս կը յայտնեմ այս առթիւ, որ Հ. Բ. Լ. Միութեան
«մէջ մուտք գտած է երիտասարդութիւն մը: Շնորհաւորելի են նախ՝ ծերե-
«րը, որ գիտեն թէ նոր սերունդին ալ պէտք է ճամբայ բռնալ, ներս քա-
«շել, որպէսզի նորերն ալ իրենց պարտքը կատարեն: Յետոյ՝ շնորհաւորելի
«են երիտասարդները, որ կուգան իմաստուն ծերերու կողքին, ծառայելու մեր
«մայր ժողովուրդին: Ողջ ըլլաք: Զեր այս օրինակը փափքելի է որ վարա-
«կիչ ըլլայ: Այլ և այլ ղեկավար մարմիններ ևս օժտուին թարմ ուժերով,
«որպէսզի հիներուն փորձառութենէն օգտուին և անոնց կողքին կենան: Օգ-
«նելով իրարու, ծերեր և երիտասարդներ, պիտի հասնինք մեր սուրբ նպա-
տակին իրականացման»:

«Օրհնեալ ըլլաք՝ Կեդր. Յանձնաժողովի և Մասնաժողովի բոլոր ան-
«դամներդ, օրհնեալ ըլլայ յատկապէս Միութեան Ֆրանսայի Կազմակերպու-
թիւնը ա՛յժմ և միշտ և յաւիտեանս ամէն»:

Վեհափառը ապա «Պահպանիչ»ով մը հաւաքոյթը փակեց և հրաժեշտ ա-
ռաւ ներկաներէն:

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿԵԱՆՔՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸ

ԿՐԹԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

1.— Մանչեսթրէն Տիար Վահէ Ֆնտզլեան, որդին ծանօթ բանասէր հանգուցեալ Դառնիկ Ֆնտզլեանի, կրթական հիմնադրամ մը կազմեց ի յիշատակ իր հօր, իր եղբօր՝ հանգուցեալ Արթօ Ֆնտզլեանի և իր ընտանիքին հանգուցեալ անդամներուն:

«Ֆնտզլեան Կրթական Հիմնադրամ» հաշուոյն, Տիար Վահէ Ֆնտզլեան Միութեանս յանձնեց 28000 տոլարի գումար մը, որուն վրայ յառաջիկային ուրիշ յաւելումներ ալ պիտի կատարէ: Սոյն հիմնադրամին եկամուտները Միութեանս կողմէ իբրեւ կրթաթոշակ պիտի տրուին գիտական ճիւղերու եւ քիմիք ուսմանց հետեւող չքաւոր և ուշիմ հայ երիտասարդներու:

2.— Տիրասուրեան Կրթական Հիմնադրամ. — Այս հիմնադրամին 10000 Տոլարի եկամուտը պիտի տրուի իրր կրթաթոշակ կարօտ ուսանողի մը:

3.— Անանուն Հիմնադրամ մը. — Անանուն բարերար մը 25,000 տոլարի հիմնադրամ մը հաստատեց, որուն եկամուտը, իր բացորոշ բաղձանքին համաձայն, որպէս գնահատանք պիտի յատկացուի մեր այն գրողներուն և արուեստագէտներուն, որոնք իրենց արժէքաւոր գործերով ակներեւ նպաստ մը կը բերեն հայ մշակոյթին:

4.— Տոբ. Վարդգէս Մկրտիչեանի յաւելումակաճան Գուրասուրբիւնը. — Միութեանս վեհանձն բարերար Տոբ. Վարդգէս Մկրտիչեան, որուն կրթական մեծ նուիրատուութիւնը ծանօթ է արդէն, 10,000 տոլարի մասնաւոր հիմնադրամ մը ևս հաստատեց ի յիշատակ իր մօրաքրոջ՝ ողբացեալ Վերժինիա Փափազեանի, և անոր եկամուտը իրր կրթաթոշակ պիտի տրուի կարօտ աղջկան մը, որ կ'ուսանի հայ երկրորդական վարժարանի մը մէջ: Տոբ. Մկրտիչեանի նուիրատուութեանց ընդհ գումարը այժմ 150,000 տոլար է:

ԱՄՍՂԱՐԿԵՐՈՒ ՎԱԽԵՐԱՅՈՒՄ

Կեդր. Վարչական Ժողովը իր ասենին վաւերացուց հետեւեալ Մարմիններուն 1955—1956 տարեկշիւանի ամսվարկերը. — Տոլար

1.— Լիբանանի Շրջ. Յանձնաժողով	87000
2.— Սուրիոյ » »	44000
3.— Յունաստանի Շրջանակ	16800
4.— Եւրոպայի Կեդր. Յանձնաժողով	22170
5.— Մեքսիկոյն Կրթ. Հաստատութիւն	68400

Համագումար 238370 Տոլար

Բացատրութիւններ. —

1) Վերոյիշեալ 87000 տոլարով կը մատակարարուին Պէյրութի Հ. Բ. Ը. Միութեան Յովակիմեան-Մանուկեան մանչերու և Դարուհի Յակոբեան

աղջկանց վարժարանները. 50ի չափ կարօտ դպրոցներու և Հայ Երիտ. Ընկերակցութեանց մեր ընձեռած օգնութեան գործը, դարմանատան և խնամատարական ձեռնարկները:

2) 44000 տոլարով կը մատակարարուին Հալէպի Լազար Նաճարեան վարժարանը, չորս սեփական նախակրթարաններ, 48ի չափ կարօտ դպրոցներ և Հայ Երիտ. Ընկերակցութեանց աջակցութեան գործը ինչպէս նաև մեր առողջապահական և խնամատարական ձեռնարկները Սիւրոյ մէջ:

3) Այս 16800 տոլարով կը մատակարարուին Աթէնքի երկու Ազգային Միացեալ վարժարանները և երկու Հայ Աւետարանական վարժարաններ, Աթէնքի, Սելանիկի և Յունաստանի տյլ վայրերու կարօտեալներուն մեր նւագաստի զանազան ձեռնարկները, ինչպէս նաև շրջուն հոգևոր հովիւի մը վարձքը և Աթէնքի զոյգ մարզական և մշակութային ընկերակցութեանց մեր աջակցութեան գործը:

4) Վերոյիշեալ 22170 տոլարով կը հոգացուին վարչական ծախքերը և մշակութային ու բարեօրինական պատահական յատկացումները ինչպէս նաև Մարկոսեան Սաներու կրթական թոշակները, Ֆրանսայի մէջ հայազգիտական դասընթացքներու ծախքերը, Նուպարեան Մատենադարանի մատակարարութիւնը և Մարսէլի Մատենաճիւղին Բարեգործականի Տունը ևն:

5.— Սոյն 68400 տոլարը կը տրամադրուի Մելքոնեան հաստատութեան ուր 172 Սան-սանուհիներ, բոլորն ալ գիւեթօթիկ եւ ձրիավարժ, կ'ուսանին: Վարժարանը ունի լուացքի միջինայ, սառնարան, ինքնաշարժ ևն., որոնք այս տարուան ամառվարկէն հոգացուած են:

ԿԻԹԱԿԱՆ ԵՒ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՆՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

1) Կեդր. վարչական Ժողովը այս տարի ևս իր քաջալերանքը ընծայեց Բարիզի Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանին և անոր յատկացուց 2000 Տոլար:

2) Կ. Պոլիս, Կէտիկ Փաշայի մէջ Հայ Բողոքական համայնքին կողմէ կառուցուած եկեղեցիի կողքին հաստատուած է Մտենադարան մը, որուն ի նպաստ 1060 տոլար տրամադրուեցաւ:

3) Վիէննայի Միթարեան Միաբանութեան Արքայօր Գեր. Մեսրոպ Արք. Հապոգեանի հանդանակութեան, Միութիւն մասնակցեցաւ 1000 Տոլարով:

4) Պատմագէտ Տիար Արշակ Ալպոյաճեանի վերջին գործէն «Պատմութիւն Հայ Գաղթականութեան» ստուար ծաւալով երկու հատոր, Կեդր. վարչ. Ժողովս դնեց 100 օրինակ, բաշխելու համար Միութեանս վարժարաններուն, երիտասարդական կազմակերպութեանց և ազգ. հաստատութեանց:

5) Խոստմնալից երիտասարդ ջութակահար Ժիրայր Գանթարճեանի ուսման ծախքերուն համար Կեդր. վարչութիւնս 500 տոլարի աջակցութիւն մը ըրաւ:

6) Նիկոսիոյ մէջ վաստակաւոր ուսուցիչ Տոքթ. Վ. Հապէշեանի ի պատիւ կազմակերպուած յօրեղանին առթիւ, Կեդր. վարչութիւնս 100 տոլարի նուիրատուութիւն մը կատարեց:

7) Կեդր. վարչական Ժողովը ներկայ 1955-56 դպրոցական տարեշրջանին 5000-ական տոլարի բացառիկ յատկացումներ ըրաւ Երուսաղէմի, Անթիւիաի և Կ. Պոլսով դպրեկանքներուն:

8) Թէհրանի Նուպարեան վարժարանի աշակերտութեան թիւը այս տարի 450ի բարձրացած ըլլալով, Միութիւնս 5000 տոլարի բարձրացուց իր տարեկան յատկացումը:

ԱԶԳԱՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԶԱՆՔԵՐ

Ս Փ Ի Ի Ռ Ք Ի Մ Է Զ

Ֆ Ր Ա Ն Ս ԱՅՈՐԵԼԻՆԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՀԱՆԴԼՄԱՆԵՐ

Փարիզ. — Լիւթէսիայի ընդարձակ և գեղեցիկ սրահին մէջ Յունիս 29ին, ընտրեալ քաղաքական մը ներկայութեան տեղի ունեցաւ յորելինական հանգանակութեան բացումը: Հաւաքովին կը նախագահէին հայ հոգեւոր պետեր, որոնք յաջորդաբար խօսք առնելով, պանծացուցին Հ. Բ. Ը. Միութեան 50ամեայ կեանքն ու գործը: Յայտնի դերասան Ա. Դմբէթեան արտասանութիւններ ըրաւ: Յորելինական առաջին ցանկին գումարը 2:265.000 ֆրանք եղած է: Եւրոպայի կեդր. Յանձնաժողովի նախագահ Զարեհ պէյ Նուպար յանձն առած է 5 միլիոն Ֆրանկով մասնակցիլ այս հանգանակութեան:

Նիւ. — Նիսի մէջ Հ. Բ. Ը. Միութեան պատուակալ վարիչ-պատուիրակ և բազմամեայ վաստակաւոր գործիչ Տիար Վահան Մալէզեան, յորելինական հանգանակութիւնը բացած է 100:000 ֆրանքով: Աւելցնենք անմիջապէս, թէ Եւրոպայի շրջանին համար յորելինական հանգանակութեան քոթան նշանակուած է 80.000 տոլար կամ 30 միլիոն ֆրանք:

ՆՊԱՍՏ ԵՒ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

1) Միութեանն Նպաստից Յանձնախումբը արտասահմանի վանազան երկիրներու մէջ գտնուող կարօտեալներուն և նեղութեան մատնուած մտաւորականներու 5233 տոլարի օգնութիւն մը ըրաւ 1955ի ընթացքին (ուտեստեղէն, հագուստեղէն, դեղորայք կամ դրամական առաքում):

2) Անցեալ Դեկտեմբերին — Լիբանանի, — Թրիբոլի քաղաքին մէջ տեղի ունեցած ողողումներու աղէտեալներուն օգնելու համար, Միութիւնն 500 տոլարով իր մասնակցութեան բաժինը բերաւ:

3) Դարձեալ Լիբանանի մէջ, նիւրկայ տարւոյ սկիզբները տեղի ունեցած երկրաշարժի զոհերուն օգնութեան գործին մասնակցեցաւ 3000 լիբ. ոսկիով (950 տոլար):

4) Աթէնքի մէջ 1640 հայ կարօտեալ ընտանիքներ սկսած են Ամերիկեան Յաւելեալ Մանգեղէններու Մատակարար Մարմինէն ամսօրեայ ծրարներ ստանալ շնորհիւ Միութեանն Նպաստից Յանձնաժողովի ջանքերուն:

5) Սեփականի հայ կարօտեալներուն համար կեդր. Վարչութեանն Նպաստից Յանձնախումբը վերջերս 23 հակ հագուստեղէն ուղարկեց մեր տեղական Մասնաճիւղին:

6) Եղան նաեւ այլ և այլ օգնութեան առաքումներ Եուկոսլաւիա, Իտալիա, Ֆրանսա և Աւստրիա:

Մեծաբանի Տիար Վահան Մալեգեանի իր 85ամեայ տարեդարձին առթիւ: Նկատելով որ հանրածանօթ բանաստեղծ և բաղմամբաստակ գործիչ Վահան Մալեգեան 1956 Հոկտեմբեր 4ին կը բոլորէ իր 85ամեակը, Նիսաբնակ քանի մը համակիրներ կազմեցին յանձնախումբ մը, որուն յօժարակամ միացան նաեւ Փարիզէն ուրիշ բարեկամներ, նպատակ ունենալով հայ բանաստեղծներու նահապետին՝ հայ զրականութեան ներկայացուցիչներու կողմէ այդ առթիւ գնահատանքի և մեծարանքի Զօնամասեան մը ընծայել, յառաջիկայ Սեպտեմբեր 30ին Կիրակի օրը, իր տան մէջ տեղի ունենալիք ընտանեկան տօնակատարութեան միջոցին:

Ջերմապէս կը գնահատենք նախաձեռնող յանձնախումբին այս գեղեցիկ որոշումը և կը սիրենք յուսալ թէ, ո'չ միայն ֆրանսաբնակ, այլ և աշխարհարհի ամէն կողմը ապրող հայեր, որոնք ճանչցած և գնահատած են մեծ հայրենասէրին և մեր անկաշառ վարիչ-պատուիրակին հանրաճէր գործու նէութիւնը, պիտի մասնակցին տեղի ունենալիք մեծարանքի հանդիսութեան:

Մարտիլ. — Մօտ 1000 հոգիի ներկայութեան, Կիրակի առաւօտ, Մայիս 6ին, Գաբրիթօլի սրահին մէջ տեղի ունեցաւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Ոսկի Յորելեանին նուիրուած հանգէսը, կազմակերպուած Մարտէյլի Մասնաճիւղին կողմէ: Տօնակատարութեան նախագահեց Տէր Սերովբէ Եպս. Մանուկեան, իր հետ ունենալով Կաթողիկէ Հայոց հոգևոր հովիւ Հ. Յ. Ծ. Վրդ. Զուխաճեան և Հայ Բողոքականաց հովիւ Վեր. Յ. Ղազարոսեան: Օրուան բուսածառն էր Պր. Յովհ. Պօղոսեան. գործադրուեցաւ գեղարուեստական ճոխ յայտագիր մը: Հանգէսին աւարտումէն յետոյ 170 հոգիի մասնակցութեամբ տեղի ունեցաւ ճաշկերոյթ, Սապաթիէի չքեղ սրահին մէջ:

Այս առթիւ 22 նոր անդամներ արձանագրուեցան:

Կերնուրլ. — Միութեանն Յիսնամեայ Յորելեանի հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ Ապրիլ 15ին, Մասնաճիւղիս Ատենապետ Պետրոս Մանուկեանի բացման ճառովը: Բանախօսեցին Տեարք Գ. Պահրի և Ա. Թէրզեան. ընդհանուր խանդավառութեան մէջ արձանագրուեցան 12 նոր անդամներ:

Էփս Աճ Բրօվանս. — Յիսնամեայ Յորելիսական հանդիսութիւնը տեղի ունեցաւ կազմակերպութեամբը տեղական Մասնաճիւղին, և նախագահութեամբ Տիար Ժազ Անդրէասեանի, որ այս առթիւ 10,000 ֆրանքի նուիրատուութիւն մը ըրաւ: Գործադրուեցաւ գեղարուեստական յաջող յայտագիր:

Կարսան. — Կարտանի փոքրաթիւ գաղութն ալ վսայելուչ կերպով տօնեց Միութեանն Յիսնամեայ Յորելեանը և այս առիթով հաւաքուեցաւ 75000 ֆրանք:

Յունաստան. — Հ. Բ. Ը. Միութեան Յիսնամեայ Ոսկեղէն Յորելեանին առթիւ, Յունաստանի Կեդրոնական Մասնաժողովի կարգադրութեամբ, Աթէնքի Ս. Գրիոր Լուսաւորիչ Մայր Եկեղեցւոյ մէջ, Մաղկազարդի Կիրակին 25 Մարտին, համազգային շուքով մատուցուեցաւ հանդիսաւոր Սուրբ Պատարագ և հոգեհանգստեան պաշտօն Պօղոս Նուպար Փաշայի և գօրծակիցներուն, բարերարներուն, վաստակաւորներուն և անդամներուն յիշատակին: Եկեղեցւոյ մուտքին և ներսը դիրք բռնած էին Հ. Մ. Ը. Մ. ի արիւնբեր: Արարողութեանց կը նախագահէր Հոգեշնորհ Խաճապ վրդ Ղազարեան, որ հոգեշնորհ քարոզով մը տուաւ օրուան պատգամը: Պատարագիչ Հայրը՝ Տէր Ներսէս Գահանայ, խօսք առնելով, վեր առաւ, մանաւանդ յունահայոց համար Միութեանն տրամադրած տարեկան 25,000 տուարի օժանդակութեան

ԿԵՍ ՄԻԼԻՈՆԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ ՍԿՍԱԾ ԱՍԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

(Շարունակութիւն)

Քիվիլենց.— Հ. Բ. Ը. Միութեան Ոսկի Յորելեանի տօնակատարութեան և Կէս Միլիոն տոլարի կրթական քէմբէյնի նուիրուած հաւաքութիւն տեղի ունեցաւ Մարտ 18ին Ուայ Էմ Սի էյի մեծ սրահին մէջ: Տեղի ունեցան ատենախօսութիւններ և գործադրուեցաւ զեղ. ճոխ յայտագիր: Հանգանակութիւնը բացուեցաւ Աղաճանեան եղբայրներուն 1000 տոլարի նուիրատուութեամբ: Հաւաքուեցաւ 2000 տոլար:

Հնորիւ ձեռք բերուած արդիւնքները, և հրաւիրեց հաւատացեալ ներկաները բարոյապէս թէ նիւթապէս զօրավիգ կանգնել մեր Մեծ Միութեան, որպէսզի ան աւելի լայն չափերով հասնի գաղութահայ բազմազան կարիքներուն: Սուրբ Պատարագի երգեցողութիւնները կատարուեցան երկսեռ զպրաց դասին կողմէ:

Լիբանան.— Հ. Բ. Ը. Միութեան Կեդր. Վարչութեան անդամուհի և Հաուրտ Գարակէօզեան Բարեսիրական Ընկերութեան նախագահուհի Օր. Լիւլա Գարակէօզեան պարգեւատրուած է Լիբանանեան Արժանեաց Ոսկեայ շքանշանով:

— Պէյրութի մէջ, Յունիս 10ին Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Հայ Երիտասարդաց Ընկերակցութեան Քէմբէյսը, Հանրապետութեան Նախագահ Պ. Գամիլ Շամունի հովանաւորութեամբ: Քէմբէյսը, նիւթական թէ բարոյական մեծ յաջողութիւն ունեցաւ: Պր. Նախագահը որ իր ներկայութեամբը պատուած է հաւաքութիւն, 2000 լիբ. ոսկիի նուիրատուութիւն մը ըրաւ: Եղած նուէրներու ընդհանուր գումարը յանգած է 9000 լիբ. ոսկիի:

Սուրիա.— Հալէպի Հ. Բ. Ը. Միութեան Հայ Երիտ: Ընկերակցութեան Վարչութիւնը, Մայիս 17ին տօնած է «Մայրերու Օր»ը Միութեան սրահին մէջ, խուռն բազմութեան մը ներկայութեան: Այս առթիւ խօսուած են ճառեր և գործադրուած գեղարուեստական յայտագիր մը:

— Դամասկոսի մէջ ևս, Հ. Բ. Ը. Միութեան Հ. Ե. Ընկերակցութեան սրահին մէջ կատարուած է «Մայրերու Օր»ուան հանդէսը, Միութեան Տիկնանց Օժանդակ Յանձնախումբին կազմակերպութեամբ:

Դասախօսութիւն.— Հայ Գրչագրութեան և Մանրանկարչութեան զոյգ արուեստներու մասին նորութիւններով և մասնագիտական ծանօթութիւններով լեցուն դասախօսութիւն մը տուաւ Հալէպի Կրթասիրաց Նախակրթարանի տնօրէն Գրիգոր Պօղարեան, որ հրաւիրուած էր Հ. Բ. Ը. Միութեան Մշակութային Յանձնախումբին կողմէ, խօսելու Մայիս 3ի երեկոյեան, Լսուլար Նսն սրահին վարժարանի սրահին մէջ:

Դասախօսութիւնէն վերջ, ներկաները դիտեցին սրահին պատերը զարդարող հայ Մանրանկարչութեան և Գրչագրութեան նըրբարուեստ նմոշները:

ՀԱՅ ԿԻՆԸ ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԴՐՈՇԻՆ ՏԱԿ

— Հ. Բ. Ը. Միութեան Նիւ Եորքի Տիկնանց Ընկերային Մասնաշաղկի նպաստ երաժշտական ցերեկոյթ մը տեղի ունեցաւ Յունուար 20ին Կիրակի օր, Տէր և Տիկին Յարութիւն Պալիօզեանի բնակարանը: Իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերած էին տաղանդաւոր արուեստագիտունի Կլօրիա Պալիօզեան՝ դաշնակահար, Հատըրտ Պօյաճեան՝ ջութակահար, ինչպէս և Ս. Պարէթ, երգահան, խմբավար և դաշնակահար:

— Հ. Բ. Ը. Միութեան Տիթրոյթի Տիկնանց Մասնաճիւղը շնորհաւորելի գաղափարը ունեցած է հրատարակելու «ԸՆՏՐՈՒԱԾ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐՈՒ» փունջ մը: Հայկական երգերու այս սիրուն պրակը մասնաւորապէս պատրաստուած է երիտասարդներուն համար, որոնք, ապահովաբար շուտով պիտի կարենան տիրանալ մեր ժողովրդական եղանակներուն և առանց դժուարութեան կարգան ու սորվին սոսնց խօսքերը, որովհետեւ երգերուն բառերը տպագրուած են նաև անգլիերէն գիրերով:

Տիթրոյթի Հ. Բ. Ը. Միութեան տիկիները, այս նոր հրատարակութեամբ կարեւոր պակաս մը կը լեցնեն ամերիկահայութեան համար:

— «Մայրերու Օր» ֆիլատելիոյ մէջ. — ֆիլատելիոյ Տիկնանց Մասնաճիւղին «Մայրերու Օր»-ուան ճաշկերոյթը տեղի ունեցաւ Մայիս 1ին, Տիկին Թագունի Մեծարեցիի բնակարանին մէջ, որ երիտասարդ և տարեց մայրերով լեցուած էր: Ծաշէն յետոյ Մասնաճիւղին ատենապետուհին Տիկ. Սիրան Պաքալեան բարի գալուստ մաղթեց ներկաներուն և շնորհակալութիւն յայտնեց հիւրընկալ Տիկին Մեծարեցիի, որ այս տարի ևս իր տունը տրամադրեց «Մայրերու Օր»-ուան առթիւ: Յետոյ գործադրուեցաւ ընտանեկան սիրուն յայտագիր մը: Օրուան հիւրն էր Տիկին Արաքսի Գալճեան, որ գեղեցիկ բանախօսութիւն մը ըրաւ «Հայ Կնոջ Բարեգործութիւնը Պատմութեան մէջ» նիւթին շուրջ: Տիկ. Տօրա Եագուպեանի, որպէս յարգելի և տարեց մայր, նուիրուեցաւ լանջածաղիկ մը:

Ծիֆալօ. — Աւելի քան 250 անձինք, Մարտ 25ին Շէրաթօն Հօթէլի մէջ հաւաքուելով տօնակատարեցին Միութեանս Ոսկի Յորելանը: Ներկաները նուիրեցին 18,000 տոլար: Հիւրերը վայելեցին գեղարուեստական տպաւորիչ յայտագիր:

Սեյնթ Լուիս. — Փետրուար 12ին, տօնակատարուեցաւ Միութեանս Յորելինական հանդիսութիւնը Քինկսուէյ պանդոկին մէջ: Հանգանակուեցաւ 1500 տոլար. հանգանակութիւնը կը շարունակուի:

Ուսթ. — Հ. Բ. Ը. Միութեան Ուստրի Մասնաճիւղին կողմէ սարքուած ճաշկերոյթին ներկայ գտնուող կոկիկ բազմութենէն գոյացաւ մօտաւորապէս 2000 տոլար:

Լօս Անճելլօս. — Ապրիլ 15ին Լօս Անճելլօսի գեղեցիկ Պէվլըրի Հիլթըն Հօթէլին մէջ, աւելի քան 500 հոգիէ բաղկացած ազգայիններ հաւաքուած

ՀԱՅՐԵՆԻ ԱԹԽԱՐՀ

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԱՌՈՎԵԱՆԻ 150-ԱՄԵԱԿԸ.—

1955 Նոյեմբեր 8ին լրացաւ մեծ հայրենասէր Խաչատուր Արովեանի ծըննդեան 150ամեակը: Մայր Հայրենիքի մէջ, ամէն կողմ սարքուեցան երեկոյթներ, պանծացնելու համար մեծատաղանդ գործիչին թանկագին յիշատակը: Կարդացուեցան բազմաթիւ դասախօսութիւններ, գրադարաններու և ընթերցասրահներու մէջ կազմակերպուեցան ցուցահանդէսներ և երկրի տարբեր շրջաններէն՝ ուխտագնացութիւններ, դէպի Փանաքեռ Խաչատուր Արովեանի տուն-թանգարանը, ուր ծնած, մեծցած, երազած ու գրած էր հայ ժողովուրդի այս մեծ զաւակը:

Բացառիկ շուքով և հանդիսաւորութեամբ տօնուեցաւ Արովեանի յորեւեանը Երեւանի մէջ: Ալ. Սպենդիարեանի անուան պետական թատրոնը լեփլեցուն էր մայրաքաղաքի մտաւորական ընտրանիով. բեմին վրայ ծաղկնեցող մէջ զետեղուած էր Արովեանի մեծադիր և գեղեցիկ դրամանկարը, իսկ երկու կողմերուն վրայ, սպիտակ պաստառի վրայ հայերէն և ռուսերէն գրուած մեծ հայրենասէրի կրակոտ հետեւեալ խօսքերը.— Ապրիլ եւ մեռնիլ հայրեւնիքից համար — անա այն խնդիրը որ ես քննեմ եմ պատգանգեմ ճարտարեւեսի վեր:

Յորելինական հանդիսաւոր նիստը բացուեցաւ Հայաստանի վարչապետ Ա. Գոչինեանի բացման խօսքով և պետական հիմնով: Բանախօսեց Հրաչեայ Բոչար, որուն յաջորդեց մեծ համերգ, մասնակցութեամբ մայրաքաղաքի լաւագոյն արուեստագէտներու:

Ա.Ի.Տ.Ի.Բ. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆԻ ծնդդեան 80ամեակը վերածուեցաւ ժողովրդական տօնի: Հայաստանի քաղաքներու, շրջանային կեդրոններու, ուսումնական բարձրագոյն հաստատութեանց մէջ տեղի ունեցան հանդիսաւոր երեկոներ, գիտական հաւաքոյթներ, գրական ելոյթներ: Դարձեալ Ալ. Սպենդիարեանի անուան շքեղ թատրոնին մէջ տեղի ունեցաւ յորելինական հանդիսութիւն, որուն ներկայ գտնուեցաւ Նորին Ա. Օծուքիւն Տ. Տ. Վազգէն Ա. Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետը իւր օգնականներով:

Ներածական ընդարձակ ճառով մը հանդիսաւոր երեկոն բացաւ կառավարական յորելինական յանձնաժողովի նախագահ գրականագէտ Էդ. Թովմեան:

Մեծանուն բանաստեղծին իրենց ողջոյնի խօսքը ըսին Հայկական Գի-

էին սեղաններու շուրջ, մասնակցելու համար յորելինական ճաշկերոյթին: Ճաշկերոյթը բացուեցաւ Գեր. Տ. Վարդան Արք. Գասպարեանի աղօթքով: Յաջորդաբար խօսք առին Շնորհք Սրբազան, Տեառք Ալեք Մանուկեան, Արամ Սարոյեան, ինչպէս և բարձրագոյն դատարանի դատաւոր Hon. Walter H. Odemar: Ցարդ գոյացած է 25000 տոլար, որ պիտի հասնի 30000ի: Գործադրուեցաւ նաև գեղ. սիրուն յայտագիր մը: (Շարունակելի)

տուժեանց Ակադեմիային կողմէ՝ Վ. Համբարձումեան, Հայաստանի Գրողներու Միութեան անունով բանաստեղծ Գեղամ Սարեան, Վրաստանի Գրողներու Միութեան կողմէ թատերադիր Շ. Գուգիւնից, Ուկրաինայի Գրողներու Միութեան կողմէ Ի. Նեխուստան, Ադրբեյջանի Գրողներու Միութեան կողմէ Օ. Սարեվիլից, Հայկական Մշակութային Նախարարութեան կողմէ Ա. Շահինեան, Սովետ Գրողներու Միութեան կողմէ ռուս նշանաւոր բանաստեղծ և առակագիր Ս. Միխայիլով, հեռագրաւ իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնած էին Ա. Միկոյեան, Մարաջախ ի. Բաղրամեան, ծովակալ Ի. Իսախով, ակադեմիականներ՝ Է. Օրբելի, Հ. Օրբելի, Ե. Հասրաբեան, ինչպէս և Մոսկուայի, Լենինկրատի, Քիէվի, Տիգրիսի, Բագուի, Մինսկի, Ռիգայի և Սոփ. Միութեան այլ վայրերու գրական և հասարակական կազմակերպութիւնները: Գերագոյն Սովետի Նախագահութեան 1955 թուականի 29 Հոկտեմբերի հրամանագրով մեծանուն բանաստեղծը պարգեւատրուեցաւ Լենինի օգնուցումով:

ՀՐԱՉԽԱՅ ԱՃԱՌԺԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 80ԱՄԵԱԿԸ. — Ներկայ տարւոյ Մարտ 9ին Երեւանի պետական համալսարանի մեծ դահլիճին մէջ կայացաւ մեծաւաստակ գիտնական և Հայկական ակադեմիայի իսկական անդամ փրոֆ. Հրաչեայ Աճառեանի ծննդեան 80ամեակին նուիրուած երեկոյ: Բեմին վրայ զետեղուած էր հանգուցեալ փրոֆէսորին մեծադիր նկարը. նախագահութեան սեղանին շուրջը բոլորուած էին համալսարանի ռեկտոր Գ. Պետրոսեանը, պրո-ռեկտոր Էդ. Աղայեանը և Ա. Սելիքեանը, պրոֆէսորներ Մ. Մկրիանը, Գ. Սեւակը, Մ. Տէր Ղազարեանը և փրոֆ. Աճառեանի այրին Տիկին Սոֆիա Աճառեանը:

Հաւաքոյթը բացաւ համալսարանի ռեկտոր Գ. Պետրոսեանը, իսկ օրուան բանախօսը՝ փրոֆ. Էդ. Աղայեանը խօսեցաւ հանգուցեալի կեանքի և գիտական-մանկավարժական գործունէութեան մասին:

Հաւաքոյթի վերջաւորութեան հրատարակուեցաւ Փրոֆ. Աճառեանի յիշատակը յաւերժացնելու համար, Սոփ. Հայաստանի կառավարութեան որոշումը՝ Երեւանի թիւ 72 Միջնակարգ դպրոցը կոչել Աճառեանի անուամբ, Գիտութիւններու Ակադեմիայի Լեզուի Ինստիտուտի և Համալսարանի Լեզուի Լմբրոնին սահմանել մէկական ասպերանդական թոշակ և Համալսարանին մէջ երկու ուսանողական թոշակ, Աճառեանի անուան:

ՆՈՐ ԳԻՐԻՔԵՐ. — 1) «Ակնարկներ Հայ Պարբերական Մամուլի Պատմութեան Առաջին հատորը, խմբագրութեամբ Արտաշէս Կարինեանի լոյս տեսաւ 3000 տպաքանակով (498 էջ), հրատարակութիւն Հայ. Գիտութեանց Ակադեմիայի:

2) Հովհաննէս «Իլիական»ը. — 512 էջ, 5000 տպաքանակով: Իլիականին այս հրատարակութիւնը չորրորդ ամբողջական թարգմանութիւնն է, որ հին յունարէնէ կատարած է Համազասպ Համբարձումեանը:

Գիրքը խմբագրած է բանաստեղծ Սուրէն Վահուճին, իսկ Իլիականի մասին ընդարձակ յառաջաբանը գրած է Առաքել Առաքելեանը: Գրքին կըցուած են ընդարձակ ծանօթագրութիւններ և աշխարհագրական ու զիջարանական անուններու բառարանը: Հայաստանի Պետական հրատարակութիւն:

3) ԲԱՅԵՅԻԻ ԵՐԿԵՐԻ Ժողովածուի 4րդ հատորը լոյս տեսաւ հեղինակին գիմնակարովը, Հայաստանի Պետական հրատարակութիւն. 544 էջ, 25000 տպաքանակով:

4) ՎԱՀՐԱՄ ՓԱՓԱԶԵԱՆ. — Յետադարձ Հայեացք: Հեղինակին դիմա-

ՄԵՐ ՀԻՆԱԻՈՒՐՑ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԿՈԹՈՂՆԵՐԸ

ԳԼԱՁՈՐԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ

675-ԱՄԵԱԿԻ ԱՌԻԹՈՎ

Վաղնջական ժամանակներէն սկսեալ Հայաստանի մէջ, մշակութային պահանջներու անհրաժեշտ մարդիկ պատրաստելու գործը մեծ ուշադրութեան առարկայ դարձած էր:

Միջնադարեան նշանաւոր հաստատութիւններ են հանդիսացած օրինակ Յովհաննէս Սարկուազի դպրոցը, որ Անիի մէջ կը գործէր (1045-1129), Մխիթար Գոթի դպրոցը՝ Նոր-Գետիկի մէջ (1130—1213) և ուրիշներ: Այս հաստատութիւնները երկրին պարգեւած են բազմակողմանիօրէն զարգացած գիտնական շատ վարդապետներ, մշակութիւն արժանաւոր գործիչներ: Այս դպրոցներու փառաւոր ասանդութիւնները շարունակած է Գոշի աշակերտ Վանական Վարդապետը, ինչպէս և մանկավարժական և գիտական գործիչներու ամբողջ շքախումբ մը, Վարդան Արեւելցի (Մեծ), Յովհաննէս Երզնկացի, Ներսէս Մշեցի (Տարօնեցի) Նսայի Նշեցի, Յովնան Որոտնեցի, Գրիգոր Տաթեւացի և շատ ուրիշներ: Բայց մոնկոլներու տիրապետութեան դժուարին շրջաններուն, հալածանքներու, աւերածութեան և ամայութեան պայմաններու մէջ, ուսումնական և գիտական հիմնարկները, յաճախ ստիպուած են հղած քուլտուրական, թափառական կեանք վառել: Պատահած է որ մարդիկ, իրենց գիտական և մանկավարժական գործունէութեան համար գիւղէ գիւղ կամ մէկ վանքէն միւսը կը փոխէին:

13րդ դարու վերջին տասնամիակին, Գլաձորի վանքին մէջ կը հիմնուի Վարդան Արեւելցիի դպրոցը՝ Ներսէս Մշեցիի գլխաւորութեամբ, որուն անուան հետ կապուած է այդ համալսարանի հիմնադրումը. (1280): Այս համալսարանը Ներսէս Մշեցիի փոխանորդ՝ Նսայի Նշեցիի օրով կը դառնայ Հայաստանի հոգեւոր խոշորագոյն կեդրոնը, և գործօն մասնակցութիւն մը կ'ունենայ երկրի կրօնական և քաղաքական գործերուն մէջ: Գլաձորը, որ կը կոչուի Նաեւ Աղբերջ վանք, գտնուած է Վայոց ձորի Պոօշեան իշխաններու ձեռքին տակ:

Համալսարանը, իր նոր անուանումը՝ Գլաձոր, ստացած է հաւանաբար

ներկարով, Հայաստանի Պետական հրատարակութիւն, 463 էջ, 15,000 տպաքանակով:

5) ԶիւլԱնի. — Հայաստանի Պետական հրատարակութիւն: Էջ 194, տպաքանակ 2000: Հայ Գուսանական Որուեստի մեծագոյն գէմքերէն մէկն է Զիւլանին, որուն 800ի մօտ երգերը զրեթէ ամբողջութեամբ ամփոփուած են այս հատորին մէջ: Ժողովածուն կազմեր և խմբագրեր են Մուշեղ Աղահանը և Շարա Տալեանը:

13րդ դարու 90ական թուականներու սկիզբը, Եսայի Նշեցիի օրով: Գլաձորը մեծ հռչակի տիրացած է և ժամանակին կոչուած է «Մեծ դպրատուն», Մայրն իմաստից Գլաձոր», «Հռչակաւոր սուրբ մենաստան, համալսարան» եւայլն:

Հետաքրքրական է ժամանակակիցներու կարծիքը համալսարանի հիմնադիրներուն մասին. Ներսէս Տարօնեցին անուանած են «Մեծ հոետոր», «ամենագով վարդապետ», «արդիւնակատար վարդապետ», Եսայի Նեցեցու մասին շոյալուած գովասանքներ կան, ինչպէս «հոգեհանձար, գերիմաստ բարունապետ և հայր հոգեւոր», «քաղցրահանձար, փիլիսոփայ և բանիբուն... տիեզերալոյս բարունապետ», իսկ Ստեփաննոս Օրբելեան պատմիչը, «Յիսուսական Համալսարանացն պետ», «Դպրապետ անճառ դպրոցացն» («Համակ դիւան անհասական խորոցն» և այլ մակդիրներ կուտայ անոր: Արդէն, Ներսէս Տարօնեցին և մանաւանդ Եսայի Նշեցին եղած են իրենց դարաշրջանի մեծագոյն դէմքերը: Նշեցին յայտնի է որպէս մեծ գիտնական, տիրապետած է մէկ քանի լեզուներու և քաջածանօթ հին յունական հեղինակներուն. Արիստոտէլն ու Պլատոնը եղած են իր սիրելի փիլիսոփաները:

Եսայի Նշեցիի գործունէութիւնը (1284—1338) սերտօրէն կապուած է ունիթոններու (կաթոլիկ բրորականտայ) շարժման հետ, շարժում որ ուժեղ կերպով երեւան եկաւ 13րդ դարու վերջին Կիլիկիոյ և 14րդ դարու 20ական թուականներուն Մեծ Հայքի մէջ: Ժողովուրդի վրայ կախուած վտանգը մեծ էր և կը սպառնար հայ մշակոյթի ինքնուրոյնութեան):

Այս գաղափարական պայքար (ունիթոններու դէմ) գլխաւորած է Գլաձորի համալսարանը: Եսայի Նշեցիի առաջնորդութեամբ և Ստեփաննոս Օրբելեանի, Մխիթար Սասնեցիի և այլ գործիչներու մասնակցութեամբ: Աստուք, ազդու կերպով իրենց պայքարը տանելու համար կ'օգտագործէին մշակութային նորագոյն զէնքերը որոնցմով ղինուած էր իրենց հակառակորդ բրորականտիստ կղերը — ինչպէս փիլիսոփայութեամբ, բնական գիտութիւններով եւայլն:

Եսայի Նշեցին մեղի թողած է բաւական կարեւոր թիւով աշխատութիւններ, որոնք այսօր ալ գիտութեան համար նշանակելի արժէք կը ներկայացնեն: Այս աշխատանքներու մէջ ահագին նիւթեր կան ինչպէս և թարգմանութիւններ, որոնց բնագիրները մեծ մասամբ կորսուած են: Այսպէս Յովնան Ոսկեբերանի կամ Կիւրեղ Աղեքսանդրացիի գործերը պահպանուած են շնորհիւ Եսայի Նշեցիի թարգմանութեանց գոյութեան: Այս աշխատութեանց մէջ, յոճախ կը յիշուին այնպիսի հեղինակներու անուններ, որոնք մինչեւ այժմ անյայտ կը մնան գիտութեան, ինչպէս Վորդգինեսը, Հիպոլիտը, Պոլեխրոնոսը եւայլն:

Իրենց մտաւոր ծարաւը յագեցնելու համար մարդիկ Գլաձորի համալսարանը կը փութային ոչ միայն բուն Հայաստանի զանազան շրջաններէն, այլ և հեռաւոր Կիլիկիոյ Հայկական թագաւորութեան ծոցէն:

Գլաձորի համալսարանի բաժանմունքները (ֆաքուլթէ) յաճախող «ուսանողները» 6—12 տարի կը մնային հոն: Բացի փիլիսոփայութենէ՝ կ'ուսանէին նաեւ բնագիտութիւն, ուսողութիւն, տիեզերագիտութիւն, բժշկութիւն, մարդակազմութիւն (անաթոմի) պատմութիւն, ճարտասանութիւն և այլ առարկաներ: Գլաձորի համալսարանին մէջ կը ծաղկէր նաեւ մանրանկարչութեան արհեստը, որ սերտօրէն կապուած էր գրչութեան արուեստին հետ:

ՄԱՅՐ ԵՒ ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ

Ժողովուրդներու ապագան անքակտելիօրէն կապուած է մանուկներու տրուելիք դաստիարակութեան հետ: Ինչ որ ցանուի մանուկին մէջ, այն կը հնձուի կեանքն ի վեր, ու սերմնացաններն են տուն և դպրոց: Երբ տուն՝ ընտանիք կ'ըսենք, մօր մը յաւերժական պատկերն է որ անմիջապէս կուգայ ուրուագծուիլ մեր մտքին առջեւ: Մա՛յր — ի՛նչ աւելի հարազատօրէն կըրնայ պատշաճիլ մօր մը առաքելութեան քան սա խօսքերը «ամէն ինչ զա-

Համալսարանը աւարտելէ յետոյ, սաները կը պատրաստէին գիտական աշխատանքներ և «աւարտական ատենախօսութիւններով» կը պաշտպանէին իրենց աշխատանքը: Սակայն նախապէս պարտաւոր էին քննութիւն տալ գիտնական վանականներէ կազմուած յանձնաժողովի մը առջեւ, որմէ վերջ իրենց կը շնորհուէր «վարդապետի» գիտական աստիճան:

Պահպանուած և մեզի հասած են մի քանի աւարտական ատենախօսութիւններ, որոնք կ'ապացուցանեն Գլաձորի համալսարանի լրջութիւնը և գիտական գրուածքին աստիճանը: Կ'արժէ հոս յիշատակել թէ միայն Եսայի Նշեցիի ղեկավարութեան շրջանին (ռեկտորութիւն) 360 սաներ պատրաստուած և «վարդապետ»ի գիտական աստիճան ստանալով, լծուած են Լ.Կ.Գ.Ե. կան և ազգային-հասարակական աշխատանքներու:

Գլաձորի համալսարանը երկրին տուած է մի շարք նշանաւոր մտածողներ, բանաստեղծներ, մանկավարժներ, հրաշալի գրիչներ և նկարիչներ, բազմակողմանիօրէն զարգացած գիտնականներ, Յովնան Որոտնեցի (Տաթև) Տիրատուր Կիլիկեցի (Հերմոն), Մխիթար Սասնեցի (Մեծփափց վանք) և ուրիշներ որոնք նոր դպրոցներ հիմնած են:

Գլաձորի համալսարանին մէջ կատարելագործուած էին Ստեփաննոս Օրբելեան պատմիչը, բանաստեղծ-մտածող Յովհաննէս Երզնկացին, բանաստեղծ Խաչատուր Կեչառեցին և ուրիշներ: Վերջապէս, այդ համալսարանի հետ է կապուած նաեւ մեր միջնադարեան բանաստեղծութեան փառքը հանգիստացող Ֆրիկի անունը: Մեզի հասած են նաեւ այս համալսարանին մէջ մշակուած մանրանկարչութեան գլուխ-գործոցներ, որոնք կը պատկանին վաբպետ նկարիչներ՝ Մոմիկի, Թորոս Տարոնեցիի և ուրիշ վրձիններու:

Գլաձորի Համալսարանի բեղմնաւոր գոյծունէութիւնը տեւած է 70 տարի: Բայց Գլաձորի համալսարանի գոյութեան դադարումովը կանգ առած չէ անոր հիմնադրած գործը: Վաղաքական և տնտեսական անբարենպաստ պայմաններու պատճառաւ Յովնան Որոտնեցիի կողմէ, Տաթևի վանքը տեղափոխուած համալսարանը շարունակած է Գլաձորի Հայկական դպրոցի փառահեղ աւագութիւնները: Գլաձորի համալսարանը իր կատարած ուսումնական և լուստւորման և գիտական ու քաղաքական դերով, ինչպէս և թողած գրական-գեղարուեստական հարուստ ժառանգութեամբ, առանձնայատուկ տեղ մը կը գրաւէ մեր մշակոյթի պատմութեան մէջ:

ւակներուն և իրեն ոչինչ: Անձնութեան, նուիրումի կատարեալ տիպար մը, տունին շէնութիւնն ու կեանքը, որ կը ճառագայթէ արեւի պէս, լոյս և ջերմութիւն սփռելով իր շուրջ:

Մասուկ մը իբրեւ աճող էակ, իր մէջ կը կրէ ամէն տեսակի ընդունակութիւններու սերմեր, և սակայն անգիտակից իր ինքնութեան ու որպիսութեան, կ'առաջնորդուի բնագոյններով, որոնք զինքը կը մղեն անընդհատ գործունէութեան: Այդ սերմերը փթթեցնելու և ծաղկեցնելու գործը դաստիարակութեան վերապահուած է, և անդրանիկ դաստիարակն ալ մայրն է: Կեանքի առաջին վայրկեաններէն իսկ պէտք է ճարտարօրէն ձեռնարկել մանուկին ֆիզիքալի, բարոյական և իմացական կառուցին: Դաստիարակութիւնը օրօրոցէն կը սկսի՝ ճշմարտութիւնը պէտք է հաւատոյ հանգանակը դառնայ ամէն մանուկի ծնունդին պատասխանատուութիւնը կրողներուն: Այս պատասխանատուութիւնը անգիտեալ և կամ անկէ խուսափիլ կը նշանակէ ծանրօրէն մեղանշել մանուկի գալիքին առջեւ և խորապէս բացասական ծառայութիւն մատուցանել իր պատկանած հասարակութեան, այլեւ ընդհանուր մարդկութեան:

Որքան ժամանակ որ երկրագունտի ժողովուրդներն ու ցեղերը իրենց համար նուիրականութիւն կը նկատեն կապուած մնալ իրենց տոհմիկ աւանդութիւններուն, իրենց հաւաքական ինքնութեան և ուրոյնութեան, և մանաւանդ իրենց մայրենի լեզուին, այնքան ժամանակ ընտանիքը պիտի հանդիսանայ ցեղային ինքնապահպանումի և բարգաւաճումի առաջին ազգակը:

Հայ ընտանիքը և իր անզուգական հայ մայրը մեր պատմութեան քարքարուտ ճամբու երկայնքին գերազանցօրէն և փառաւորապէս արժեցնուած են ինքզինքնին, բերելով մեզ հեռաւոր անթափանց անցեալէ մը մինչեւ մեր օրերը:

Եւ աւա՛ղ, ներկայիս դարձեալ հայութիւնը տազնապի մը առջեւ կը գտնուի: Սփիւռքի մէջ հայ գիրը, հայ բառը, հայ խօսքը կորսուելու վտանգին տակ է. պէտք է պատնէշ կանգնել հայ բարբառը պահելու համար: Եւ ինչո՞ւ չ'սպասել ու չյուսալ որ հայ մայրը այսօր ալ պիտի չկամենայ, պիտի չկարենայ վերարթնցնել իր նախնիքներէն իրեն փոխանցուած ցեղային ինքնապահպանումի հզօր պատգամը—

Կտակ մըն է, գուսաներգութիւն մըն է որ սրտէ սիրտ, կեանքէ կեանք, բերնէ բերան պէտք է արձագանգէ, թրթռայ յանուն Սահակ—Մեսրոպեան սրբազան ուխտի:

Եւ ինչպէս հաշտուիլ այն գաղափարին հետ թէ մեր հերոսական անցեալի շառաւիղը հանդիսացող հայ մայրը պիտի համակերպութեամբ ու անտարբերութեամբ մօտենայ հայ մանուկին և հայ բարբառին միջեւ օրըստօրէ խորացող անջրպետին:

Երբեք անժամանակ չէ և ոչ ալ խնդիրը անլուծելի կամ անյաղթահարելի: Տակաւին ընտանիքներէն ներս և ընկերային փոխյարաբերութեանց մէջ հայ լեզուն իր գոյութիւնը կը պահէ, անշուշտ եթէ տարեցները քաջութիւնն ու բարեացակամութիւնը ունենան չլքելու զայն: Դիչ մը նախանձախնդրութիւն, քիչ մը կամք ծնողներու կողմէ՝ տուններէն ներս հայ ոգին կենդանի պահելու և տունէն դուրս, մասուկէ մանուկ կապ ստեղծելու՝ ըլլայ ծանօթութիւններու, ըլլայ հայերէն դասընթացներու և հանդէսներու միջոցաւ, և ահա մանուկը տէր է իր մայրենի լեզուին:

ԲԱՐԵԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՈՐՊԷՍ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԻՒՆ

«Բարեգործութիւնը առաքինութիւն է ինքնին» ինչպէս կ'ըսէ Լամարթին, պայմանաւ ստիկայն որ անիկա բխի բուն իսկ հոգիէն: Ստիպամբ ուրիշներու քով պզտիկ մնալու մտալախութեամբ և կամ ուրիշ զանազան շարժառիթներով կատարուած բարեգործութիւնը կը դադրի առաքինութիւն ըլլալէ:

Բարեգործութիւնը արուեստ մըն է ինքնին, զեղարուեստ մը՝ քաղցր, ամօքիչ, սփոփարար: Սրտէ բխած, սրտով երկնուած, սրտին ուղուած խորագրեցիկ քերթուածի համազօր բանաստեղծութիւն է բարեգործութիւնը, — խորհրդանշան ազնուաշունչ հոգիի, մեղմահայեաց՝ քաղցրանոյշ աչքերու, խորապէս զգածուած այլ հազիւ իմն արտաբերուած խոհերու և մտածութիւններու:

Ահ, ի՞նչ աւելի քաղցր երգ՝ քան ժպտալի՜ր՝ անուշիկ, տաքուկ ողջոյն մը, կարեկից վերաբերում մը, ձեռքի ուժովն սեղմում մը: Ի՞նչ աւելի քաղցր նուագ, քան բարի խօսք մը. բարի նայուածք մը, բարի արարք մը: Ի՞նչ աւելի ակորժալուր երաժշտութիւն քան բառնալ թշուառութիւնը, ամօքել ցաւերը, չէզոքացնել կարօտութիւնը, մշակել միտքերը, ըլլալ ծնողք որբին, սրբել արցունքը որբեւայրիին աչքերէն, չքաւոր բանաստեղծին փոշիին տակ թաղուած քերթուածները լոյսին բերել, անոնց չապիկ հագցնել, զանոնք հանրութեան սեփականութիւնը դարձնել:

Ու ի՞նչ աւելի քաղցր վայելք քան այս կերպով զգացուած ներքին գոհունակութիւնը, հոգեկան հրճուանքը, դրախտային անփոխարինելի երանութիւնը:

Մանուկը ինքնին յափշտակող ընդունիչ մըն է (recepteur) մեքենակաշօրէն կ'իւրացնէ, բաւական է որ ինքը այդ ճամբուն մէջ դրուի: Արդէն իսկ ցեղին բնազդով հայ մանուկը զարմանալի զիւրութեամբ կ'ընտելաւայ իր մայրենի լեզուին, որպէս թէ բառերը կազմ ու պատրաստ իրեն պահ զրուած ըլլային: Եւ երբեք պէտք չէ տարուիլ խորհելու, թէ հայախօս ըլլալը արգելք է մանուկներու համար կատարեալ ֆրանսախօս և կամ անգլիախօս ըլլալու և խոչնդոտ՝ դպրոցական յաջողութիւններու:

Մանուկը իր ենթադիտակցական խորքին մէջ անտեսանելի կապերով կապուած է իր ցեղին և հաղորդակից է անոր խորհուրդին: Սեռ հաճոյք և բաւարարութիւն է իրեն համար մասնակից դառնալ մօտէն թէ հեռուէն իր ցեղային ապրումներուն: Բայց ինքը անգիտակ է, անօգնական ու ամէն ինչ վրստահած իր ծնողին, մանաւանդ իր մօր: Զրկել մանուկն այդ ապրումներէն, կը նշանակէ իր իրաւունքները իրմէն գողնալ ու իր խմորին ու խառնուածքին անհարազատ ձեւ ու կերպարանք տալ:

Մայրեր, Հայ մայրեր, սփիւռքի մէջ ամենէն աւելի և ամենէն առաջ ձեզի վերապահուած է մայրենի բարբառը անշէջ պահելու վսեմ գործը:

Ա՛հ, թէ առաքինազարդ բարեգործներ՝ որոնց աջին տուածը ձախը չի գիտեր երբեք, որոնք կուտան ու կը մոռնան ընդմիջտ, կարենային նայիլ անգամ մը որրուկներու աչքերուն, որոնք երախտագիտութեան արեւով են ջերմացած, լսէին շնորհակալական այն փսիսուքը զոր կ'արտասանեն քերթողին շրթները՝ ի տես իր բանաստեղծութեանց հատորներուն, ունկնդրէին աղօթերգական այն մրմունջներուն, որոնք կը բարձրանան դպրոցական աշակերտներու հագագներէն, տեսնէին վատուած ծերունին առուզացած, հիւսնողը՝ ապաքինած:

Բարեգործութեան ծնողն է զութը՝ որ երբ տիրապետէ սրտին՝ աստակ կը դարձնէ մարդը զօրացնելու կթոտ ծունկերը, ուժեւորելու նուաղկոտ ձայները:

Երանի՛ այն բարեգործին՝ որուն զգացումը խոր է, յուզումը՝ ինքնաբուխ, որ յօժարութեամբ կը մտնէ խցիկներէ ներս, որ ո՛չ միայն կը կարեկցի անոր որուն օգնութեան կը փութայ, այլև կը սիրէ զայն, իր կուրծքին սեղմելու աստիճան կը գուրգուրայ անոր վրայ:

Բարեգործութեան արուեստն ալ՝ ինչպէս բոլոր միւս արուեստները՝ վարժութեամբ կը կատարելագործուի: Վա՛յ անոր որ կը կորսնցնէ բարեգործելու վարժութիւնը ու օրէ օր առաւել եւս կը մխրճուի հարստութիւնը դէզ առ դէզ բարդելու անյազ ցանկութեան մէջ:

Ի՛նչքան ճիշդ է ֆրանսական առածը որ կ'ըսէ. — «Յաղթականը պատկառոնք կ'ազդէ մեզի. իմաստունը յարգանք կը պարտադրէ մեզ, բայց բարեգործը մեր սիրոյն արժանի կը կացուցանէ ինքզինքը»:

Բարեգործութեան վարձատրութիւնը ինքն իր մէջն է. — կ'ակնարկենք տոյն ներքոյ ինքնագոհութեան զոր կարենալ զգալու համար բարեգործել պէտք է նախ, բարեգործել առաքինութեամբ, բարեգործել՝ յօժարութեամբ, բարեգործել՝ առանց ոպասելու նոյնիսկ որ դիմում կատարուի իրեն:

Ողորմա՛կը ակնարկուած նկարագրուած, ակնկալուած այդ բարեգործութեան — Հ. Բ. Ը. Միութիւնը, որ առաջադրած է ցարդ հանրութեան ծանօթ իր գործունէութեան սահմաններն ընդարձակելով զարկ տալ հայ զրին ու գրականութեան, քաջալիր հանդիսանալ հայ արուեստին ու հայ պատմութեան, խրախոյս ներշնչել հայ դաստիարակին ու մտքի հայ մշակին, օժանդակութիւն ընծայել հայ ուսումնականին ու հայ ուսանողին, ու այս ամէնը քննել ժպտալիւր դէմքով, կարեկից սրտով, հոգածութեամբ թրծուած ձեռքերով, որպէս ներկայացուցիչը, որպէս խնամակալը, որպէս փոխանորդը հանրութեան հայ համայնքին, Ամերիկայի հայ ժողովուրդին, որ ցարդ իր նուիրատուութիւնը ըրած է, ու այսուհետեւ ալ առաւել քան երբեք՝ պիտի ընէ այդ համարումով, ա՛յդ վատահոլութեամբ, ա՛յդ հաւատքով:

(Նիւ Եորք)

ՅՈՎՀ. ԱԽԱԳԵԱՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳԱՀԻՐԷԻ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԻ

15, Էմատ Էլ Տին փողոց, Հեռ. 55636

Փոստարկ 1079 — ԳԱՀԻՐԷ

ՀՐԱԶԵԱՅ Յ. ԱՃՌԵԱՆ

Մեծանուն Մխիթարեանին՝ Հայր Ներսէս Ակիմեանի հետեւեալ ռուսմանսիրութիւնը, նուիրուած մեծ հայագէտին՝ Հրաչեայ Աճառեանի կը հրաջարակենք մաս առ մաս, մեր ընթերցողներուն, մանաւանդ մեր նոր սերունդին ծանօթացնելու համար կհանձնու գործը) Հայաստանի Համալսարանի մեծարժէք դասախօսին եւ Հայաստանի Ակադեմիայի այս յարգարժան անդամին, որուն լիճասակին, Երեւանի մէջ, Մարտ ամսոյ (1956) ընթացքին ճեղի ունեցաւ յարգանքի երեկոյթ մը. (սես Հայրենական Լուրերու բաժնի)։—

Լեզուաբանութիւնը (1953) տարուոյ Սպրիլ 16ին, Երեւան, կորսնցուց արդիւնայատ վաստակաւոր մը, յանձին պ. Հ. Աճառեանի, բայց ան իբրեւ մէկը բազմավաստակ լեզուաբաններէն, կը պահէ իր արժանաւոր տեղը լեզուաբանական գիտութեան պատմութեան մէջ։

1. — ԿԵՆՍՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Աճառեանի առաջին 35 տարիներուն համար ունիմ հետեւեալ կենսագրական գծերը իր իսկ կողմէ գրուած (փակագծի մէջ առնուած թուականները ինձմէ են)։

«Հրաչեայ Աճառեան, որդի կօշկակար Յակոբի, ծնաւ 1876 թուի Մարտ 8ին Պոլիս՝ Սամաթիոյ Նոր-Թաղը։ Նախնական կրթութիւնը առաւ Սամաթիոյ Արամեան մասնաւոր վարժարանին մէջ և յետոյ թաղային Ս. Սահակեան վարժարանը։ Աւարտելէ յետոյ մտաւ Կեդրոնական վարժարանը (1889) ուրկէ շրջանաւարտ եղաւ 1893ին։ Մէկ տարի Կեդրոնականի Նախակրթարանի և Գատրգիւղի Արամեան վարժարանին մէջ (1893—1894), մէկ տարի ալ Կարնոյ Սանասարեան վարժարանին մէջ (1894—1895) ուսուցչական պաշտօն վարելէ յետոյ, 1895 թուին գնաց Փարիզ՝ լեզուաբանութիւն սովորելու համար։ Հետեւեցաւ Սորպոնի Ecole pratique des hautes Etudesի և Գոլէֆ տը Ֆրանսի դասախօսութեանց։

Իր գլխաւոր ուսուցիչը եղաւ Փրանսացի հայագէտ Մէյլէ (Meillet), որուն ջերմեռանդ հետեւող մը եղաւ այնուհետեւ։ 1898 թուին աւարտեց Սորպոնը և անցաւ Սթրասպուրկ, հետեւելու հայագէտ Հիւպչմանի դասախօսութեանց։

Նոյն թուի ամառը՝ կոտորածներու պատճառաւ չկրնալով վերադառնալ հայրենիք, անցաւ Կովկաս և այն օրէն սկսեալ զանազան քաղաքներու մէջ կը վարէ ուսուցչական պաշտօն. այսպէս Էջմիածնի ձմարանը (1898—1902), Շուշիի Թեմական դպրոցը (1902—1904), Թաւրիզի Արամեան վարժարանը (1904—1906), Նոր Բայազէտի ձխական դպրոցը (1906—1907), և Նոր Նախիջևանի Թեմական դպրոցը (1907—1918)։

1918ի ամառը կ'արձանագրուի հայ կամաւորներու թուին մէջ. որ կը

ԲԱՐԻ ՍԱՄԱՐԱՑԻՆ

«Ո՞վ է ընկերդ» հարցումիդ՝ այս սյառասխան.
Մարդ մ'երիփով կ'երթար հետի, ինքն առանձին,
Դարանակալ գողերը զայն կողոպտեցին,
Ու քողուցին զայն զերդ մեռել մը անպատան:

Քահանայ մ'որ այս խեղճ մարդուն փոխեն կ'անցնե՞ր
Տեսաւ զայն, բայց չը շեղեցաւ իր ճամբէն բնաւ:
Ղեւսացի մ'ալ անցաւ յետոյ, որ նոյնն րաւ.
Երրորդ անցորդ մ'ունեցաւ սիրտ մը անձնուէր:

Սամարացի մ'ե՛ր, որ գրասէն նայելով վար,
«Խեղճ մարդ» րաւ: Անիկա ձի մը հեծած էր:
Իջաւ մարդուն փով, եւ գրլուխն առնելով վեր,
Կարեկցութեամբ րաւ. «Ո՞ր տեղ է ցաւդ, եղբայր»:

Ջինջ գինիով օծեց անոր տրորուած մարմինն,
Իր գրասին վրայ առաւ զանի՝ դեռ անկեղեղան,
Ինք հոգոտց ծախքր՝ տանելով զայն օրելան...
Պիտի սիրուի միտք բարեսիրտ Սամարացին:

Թրգմ. Պ. ՀԱՅԿԱԶՆ

JEAN AICARD

մեկնէր Նոր Նախիջեւանէն կովկասեան ճակատ: Նորակազմ բանակը ճեպընթաց քայլերով կը հասնի Նովոռասիսկ, երբ կը հռչակուի զինադադարը: Կը ցրուի բանակը: Աճառեան մեծ զրկումներով ապաստանարան կը գտնէ Պարսկաստան: 1918—1919 ռուսական տարւոյն կը պաշտօնավարէ Թեհրանի Հայոց վարժարանին մէջ, 1920 Նոյեմբեր 26ին կը զրէր ինձ Թաւրիզէն. «Ես ալ երկրէ երկիր ինկայ, ամէն ինչս կողոպտուեցաւ, գրադարանս մնաց Ռոստով և չեմ գիտեր թէ ողջ է թէ այրուած: Մինակ ձեռագիր աշխատութիւններս կըրցայ փախցնել, ուրիշ ամէն բան կորսնցուցի. Տէր ետ, Տէր էառ»: 1923ին կը հրաւիրուի Հայկական համալսարանէն, Երեւան, իբրեւ ռուսացապետ լեզուաբանութեան: 1935ին կ'անուանուի «Հայկական Հանրապետութեան Գիտութեանց վաստակաւոր գործիչ», Չխտսլովակիայի Ակադեմիայի Արեւելեան բաժնին թղթակից անդամ. 1943ին «Հայկական Հանրապետութեան Գիտութեանց Ակադեմիայի իսկական անդամ» և «Սովէտական լեզուաբանութեան իսկական ներկայացուցիչ» 1925 Յունիս 20ին կը կորսնցնէ իր կինը՝ Արուսեակ, որ եղած էր իրեն աշխատակից արտագրութիւններով: 1932 Նոյեմբերին կը հիւանդանայ ծանրապէս, 1933 Յունուար 10ին կը հաղորդէր ինձ «...Վրայ հասաւ բաւական ծանր հիւանդութիւն մը: Երկու չաբաթ տունը պառկելէ յետոյ ինձ հիւանդանոց փոխադրեցին: Երկու շաբաթ ալ

ՅՈՐԲԵԼԻՆԱԿԱՆ ՏԱՐԻՈՅ ՆՈՐ ԱՆԴԱՄՆԵՐ

(Շարունակութիւն)

82.— Աչուկեան Օր. Մարի	103.— Մկրեան Պերճ
83.— Արմաղանեան Օր. Աստղիկ	104.— Յակոբեան Վարդերես
84.— Արմաղանեան Օր. Ֆլորա	105.— Նէրէտեան Կարօ Ե.
85.— Գասապեան Արմենակ	106.— Նորիկեան Հրաչեայ
86.— Գարակէօզեան Սարգիս	107.— Պալեան Տիկին Ժապէլին
87.— Գարաճեան Նուպար	108.— Պարսոյեան Օր. Թէրէզ
88.— Գարտաշեան Օր. Ալիս	109.— Պետրիկեան Վարուժան
89.— Գէորգեան Օր. Լուիզ	110.— Պետրոսեան Շաւարշ
90.— Դումաշեան Գրիգոր Ժ.	111.— Պետրոսեան Վարուժան
91.— Թաշճեան Պետրոս	112.— Պէնկեան Օր. Սոնա
92.— Իզմիրիթիեան Ստեփան	113.— Պչագճեան Տիկին Ալիս
93.— Իրատեան Գէորգ	114.— Պչագճեան Անի (փոքրիկն)
94.— Իւթիւճեան Օր. Լուիզ	115.— Պչագճեան Նշան (փոքրիկն)
95.— Ծաղիկեան Ռօժէ	116.— Պչագճեան Տիկին Փերուզ
96.— Կարապետեան Արմէն Կ.	117.— Սապա Ուահպա Տիկին Նեկտար
(էլ Ոպէիս - Սուսան)
97.— Կարապետեան Կարապետ	118.— Սէտէֆճեան Տիկին Արաքսի
98.— Հալաճեան Մկրտիչ Գ.	119.— Սէտէֆճեան Տիկին Շաքէ
99.— Հէրմիզ Տիկին Աղանի —
(էլ Ոպէիս - Սուսան)	120.— Փիւրիւմեան Օր. Անահիտ
100.— Մարտիրոսեան Պերճ	121.— Քիւլհանճեան Սաչիկ
101.— Մելիքեան Պերճ	122.— Քիւրքճեան Օր. Այտա
102.— Մկրեան Արամ	

«Դո՛ւն պառկեցայ և դուրս ելայ այցելու հիւանդ լինելու պայմանաւ Հիմա լաւ ճեմ, ապաքինեալ, բայց ո՛չ լիովին կազդուրեալ»: Կը ցաւէր որ այս պատճառաւ Արմատաւան Բառարանին Զ. Հատորի հրատարակութիւնը երկու ամսոյ յապաղում կրած էր. ի գլուխ ելած «1932 Դեկտ. 21 ժամը 10ին» (երեկոյեան):

1936ին կ'ամուսնանայ օր. Սոֆիայի հետ: Կ'որդեգրէ դուստր մը՝ Քնարիկ անուն, որ կը խոստանայ հետեւորդ մ'ըլլալ իր հօր լեզուաբանական ուսմանց մէջ:

Աճառեան կը շարունակէ իր դասախօսութիւնները մինչև մահ

Վաղուց դադրեցուցած էր Աճառեան իր մեղրագործ գործունէութիւնը. լի էր իր փեթակը մեղրով: Կը մնար անտիպ ստեղծագործութիւնները վերջին սրբազրութեամբ հրապարակ հանել: Պահած էր ան իր կորովը:

1924էն սկսեալ, ետեւէ ետեւ լոյս տեսան իր աշխատասիրութիւնները, նախ ապակետիպ և ապա տպագիր: Մամուլի տակն էր Համեմատական Քերականութեան Բ. Հատորը, երբ հասաւ իրեն մահը, 77 տարեկան հասակին. ան գոցեց Ապրիլ 16ին առ յաւէտ պրպտող աչքերը, որոնք արդէն սկսած էին կորսնցնել արեւի լոյսը:

(Կրժարունակութիւն)

Հ. ՆԵՐՍԷՍ ՎՐԴ. ԱԿԻՆԵԱՆ
Հանդէս Ամսորեայ Թիւ 6/9 1953

ՀԱՐՑՈՒՄՆԵՐ

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԿԵԱՆՔԻՆ ՈՒ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Գահիրէի Մասնաժողովս հանդիմնումի տեղեկացնելու իր անդամներուն եւ համակիրներուն թէ՛ որոշած է «ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ»-ի Գ. Պրակէն սկսեալ, վերելի գլուխին տակ, բանալ բաժին մը ուր հետզհետէ պիտի պատասխանուի Միութեանս կեանքին ու գործունէութեան վերաբերեալ մեզի ուղղուելիք հարցումներուն, ժամանակագրական կարգով:

Կարելի է գրութիւնները ուղղել «ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ»-ի խմբագրական մարմնին փոստարկով 1079, Գահիրէ, կամ յանձնել ուղղակի Մասնաժողովիս գրասենեակը՝ 15, էմաս էլ Տիմ փողոց:

ԵՐԱԽՏԱԳԷՏ ՍԱՆԵՐ

Բարեգործականի սաները սկսած են իրենց երախտագիտութեամբը և նուիրումի պատրաստականութեամբը փոխադարձի նիւթական և բարոյական այն օժանդակութիւնը, զոր վաշխած են իրենց ուստնողական շրջանին օգտուելով Միութեանս զանազան կրթաթոշակներէն:

Ահաւասիկ անոնցմէ մին՝ պ Յ Յակոբեան, որ նախկին Մարկոսեան սան մըն է և այժմ Ալժէի մէջ կարեւոր ընկերութեան մը մասնաճիւղին տնօրէնութիւնը կը վարէ, 5000 Ֆրանքի չէքով մը անդամակցած է Միութեանս, խոստանալով միանգամայն իր կարելին ընել ծառայելու և օգտակար ըլլալու համար: Ահաւասիկ ուրիշ մը՝ պ. Մարսէլ Մեսրոպ, որ իբրեւ Մարկոսեան սան Փարիզի ՏԻՏՐՕ Արհեստագիտական վարժարանը աւարտելով 1955 Յուլիսին ստացած է իր էլէքթրօ-թէքնիսիէնի վկայականը, հազիւ գործի ձեռնարկած, անդամակցած է Միութեանս:

Նոյնպէս, անսահման հաճոյքով կ'արձանագրենք Յովակիմեան սաներու Աղեփանդրիոյ խումբին օրինակելի և ծափահարելի ելոյթը: Արդարեւ այս պատուական սաները, նամակով մը դիմած էին Աղեքսանդրիոյ յորելինական հանդիսութեանց տօնակատարութեան օրը, Գերաշնորհ Սրբազան Նախագահ հօր և խնդրած որ զիրենք Բարեգործականի անդամ արձանագրէ:

Դարձեալ, Յովակիմեան և Սարբեան սաներ, որոնք Գահիրէի խումբին կը պատկանին, հետզհետէ սկսած են արձանագրուիլ Միութեանս շարքերուն մէջ և պատրաստուիլ ստանձնելու այն պատասխանատուութիւնները, որոնք Բարեգործականին և հետեւաբար Հայրենիքին ծառայելով, իրենց պիտի վիճակին յառաջիկային: